

บทนำ

ชื่อวิทยานิพนธ์   มาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศที่มีใช้
ภาษีศุลกากรของประเศญี่ปุ่นที่มีผลกระทบต่อ การส่งออกของ ไทย และแนวทาง
แก้ไข (Japanese Non-tariff-Barriers on Thai Exports and
Recommendation for Possible Solutions)

มาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ คือ นโยบาย และวิธี
ปฏิบัติใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะ เป็น เอกชนหรือรัฐบาลที่ทำให้เกิดการบิดเบือน,
ปริมาณ, ส่วนประกอบ และทิศทางของการค้า สินค้า และบริการโดยเป็น
มาตรการที่มีใช้การเก็บภาษีอากรตั้งนั้น มาตรการใดๆ ก็ตามที่มีความตั้งใจทำ
ให้เกิดการบิดเบือนการค้า (Trade - distortive Intent) หรืออาจจะ
ไม่ได้กำหนดขึ้นเพื่อบิดเบือนการค้าเป็นสำคัญ แต่มีส่วนทำให้การค้าถูกบิดเบือน
ไปด้วย (Trade - distortive Effect) ก็ถือว่าเป็นมาตรการกีดกันทาง
การค้าระหว่างประเทศที่มีใช้ภาษีศุลกากร (NTB) ทั้งสิ้น

NTB วิวัฒนาการมาจากลัทธิกีดกันทางการค้าในศตวรรษที่ 16-17
กล่าวคือ การค้าระหว่างประเทศในความเป็นจริงนั้นอยู่บนรากฐานของความ
แตกต่างในการมีและการใช้ปัจจัยการผลิต และราคาสินค้ามีความแตกต่างกัน
มากระหว่างสินค้าอุตสาหกรรมกับสินค้าเกษตรกรรม ตลอดจนปริมาณของสินค้า
อุตสาหกรรมที่มีไม่มาก แต่สินค้าเกษตรกรรมนั้นสามารถผลิตได้ปริมาณมาก และ
มีผู้ผลิตมารายในหลายประเทศมากกว่าสินค้าอุตสาหกรรม นอกจากนั้นการค้า
ในความเป็นจริงนี้ไม่ได้เป็นไปตามนโยบายการค้าเสรีแต่มีแนวความคิดในเรื่อง
พาณิชย์นิยมคือปกป้องอุตสาหกรรมภายในของแต่ละประเทศ โดยรูปแบบต่าง ๆ
กันเช่น การเก็บภาษีนำเข้าในอัตราที่สูง การจำกัดปริมาณการนำเข้าและอื่น ๆ

การค้าระหว่างประเทศที่เป็นอยู่ จึงมีความได้เปรียบเสียเปรียบในระหว่างประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา

ต่อมาจึงได้เกิดการรวมตัวกันของประชาคมโลก ตั้งข้อตกลงทั่วไปเกี่ยวกับภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade) หรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่าแกตต์ (GATT) นั้นเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศหรือสนธิสัญญาหลายฝ่าย (พหุภาคี) ที่วางกฎเกณฑ์ทั่วไปในเรื่องต่าง ๆ ของการค้าและภาษีศุลกากรระหว่างประเทศ โดยมุ่งที่จะส่งเสริมการค้าเสรีระหว่างประเทศ อันจะนำมาซึ่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของโลกและของปัจเจกชน เพื่อไม่ให้มีการกีดกันทางการค้า โดยให้มีระบบการค้าเปิดปลอดจากกำแพงภาษี และมีหลักที่สำคัญคือหลักการค้าที่ไม่เลือกปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favoured National Treatment ที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า MFN) หรือไม่มีการกีดกันทางด้านการค้าทั้งหลาย โดยจัดให้มีการเจรจาระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อจัดอุปสรรคทางการค้าต่าง ๆ อันได้แก่ อุปสรรคทางภาษีศุลกากรนำเข้า (tariffs) และอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (non - tariff barriers) เช่น การจำกัดปริมาณนำเข้าโดยระบบโควต้า การกำหนดพิธีการทางศุลกากรที่มีความยุ่งยาก การกำหนดมาตรฐานสินค้านำเข้าเพื่อประโยชน์ทางด้านคุณภาพหรือสุขภาพอนามัย และการให้ใบอนุญาตนำเข้าซึ่งสินค้า และเมื่อมีข้อขัดแย้งทั้งหลาย ประเทศภาคีต้องยุติข้อขัดแย้งโดยการปรึกษาหารือกัน¹

---

¹Robert E. Hudec, The GATT Legal System and World Trade Diplomacy (New York : Praeger Publishers, 1975), pp. 4 - 17.

แกตต์เป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ที่มีบทบาทมากที่สุดในการค้าโลก ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2490 (ค.ศ. 1947) และในขณะนี้มีสมาชิกประมาณ เกือบหนึ่งร้อยประเทศซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย ซึ่งเป็นภาคีในปี พ.ศ. 2525 โดยมีปริมาณการค้าระหว่างประเทศกว่าร้อยละแปดสิบของโลก ที่อยู่ภายใต้ กฎเกณฑ์ของแกตต์

ประเทศภาคีของแกตต์มีพันธกรณีตามกฎหมาย ระหว่างประเทศที่จะ ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของแกตต์ในเรื่องสิทธิหน้าที่ต่าง ๆ ข้อยกเว้นตลอดจน เงื่อนไขต่าง ๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศภาคี โดยมี หลักการที่สำคัญที่สุดคือหลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง หรือ MFN. ซึ่ง เป็นหลักความเสมอภาคหรือไม่เลือกปฏิบัติ กล่าวคือ ประเทศภาคีของแกตต์มี สิทธิหน้าที่เท่าเทียมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และการเจริญ เติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกันและประเทศภาคีต้องปฏิบัติต่อกันอื่น ๆ ในลักษณะ ที่เท่าเทียมกัน โดยห้ามเลือกปฏิบัติในทางที่ดีหรือไม่ดีต่อประเทศภาคีประเทศใด ประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศ เช่น การที่ประเทศภาคีประเทศใดประเทศหนึ่ง ให้ผลประโยชน์ทางการค้า โดยการลดอัตราภาษีหรือมาตรการอื่นใดให้กับ ประเทศภาคีอีกประเทศหนึ่ง ย่อมทำให้ประเทศภาคีอื่น ๆ ได้รับผลประโยชน์นั้น ดังกล่าวทันที โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็น อย่างอื่น และหลักอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือการต่างตอบแทน (reciprocity) ซึ่งหมายถึงการที่ประเทศภาคีประเทศใดประเทศหนึ่งให้ผลประโยชน์อย่างใดกับ ประเทศภาคีอีกประเทศหนึ่ง ประเทศที่ได้รับผลประโยชน์นั้นต้องให้ผลประโยชน์ ตอบแทนแก่ประเทศที่ให้ผลประโยชน์แก่ตนด้วย แต่ก็มีข้อยกเว้นบางประการ สำหรับประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา ที่อาจไม่ต้องกระทำการตอบแทนได้ เช่น การให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preferences) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า GSP. ซึ่งเป็นมาตรการที่ประเทศกำลัง พัฒนาแล้วให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรแก่ประเทศกำลังพัฒนา โดยยกเว้นหรือ

ลดหย่อนภาษีขาเข้าให้กับสินค้าที่ส่งมาจากประเทศกำลังพัฒนา อันเป็นข้อยกเว้นของหลัก MFN. หรือหลักการเลือกปฏิบัติและหลักการต่างตอบแทนในการได้รับสิทธิพิเศษ²

นอกจากแกตต์มีหลักการที่ให้ประเทศคู่ภาคี ปฏิบัติตามพันธะหน้าที่ตามหลักการพื้นฐานไปของแกตต์โดยการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง และไม่เลือกปฏิบัติตลอดจนมีการปฏิบัติต่างตอบแทนกันดังกล่าวมาแล้ว ก็มีบทบัญญัติที่เป็นการส่งเสริมการค้าเสรี มาตรการขจัดหรือลดอุปสรรคทางการค้า และการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศ³

มาตรการที่เป็นการส่งเสริมการค้าเสรีนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญของแกตต์ โดยการดำเนินการต่างๆ เช่นการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากร (tariff concessions) โดยมีการเจรจาอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน ในลักษณะของการเจรจาการค้าหลายฝ่ายเป็นรอบต่าง ๆ ซึ่งทำอยู่เป็นประจำซึ่งในขณะนี้เรียกว่ารอบอูรุกวัย และการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ นี้ประเทศภาคีของแกตต์ทั้งหลายจะได้รับทั่วกันตามหลัก MFN. และสินค้าของแต่ละประเทศภาคีที่ส่งไปขายยังตลาดของประเทศคู่ภาคีจะได้รับการปฏิบัติ เช่นเดียวกับสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศนั้น ๆ ⁴

---

²Margaret Kelly and Others, Issues and Developments in International Trade Policy (Washington D.C. : World Bank), p.p. 25 - 27.

³Id. (Margaret Kelly) at. 45.

⁴Id. at. 21 - 22.

สำหรับมาตรการที่เป็นการจัดหรือลดอุปสรรคทางการค้า นั้น ก็มี

มาตรการหลายประการโดยมักจะให้มีการเจรจาและทำข้อตกลงในรูปแบบพิธีสารแนบท้ายข้อตกลงทั่วไป ระบุให้ลดอุปสรรคทางด้านภาษีศุลกากรและที่มิใช่ภาษีศุลกากร เช่น มาตรการอุดหนุนสินค้า การควบคุมมาตรฐานและสุขอนามัยของสินค้า ตลอดจน การทุ่มตลาด

อย่างไรก็ตาม หลักเรื่องการค้าเสรีที่กล่าวมาแล้วก็มีข้อยกเว้นบางประการที่ประเทศภาคี อาจไม่ต้องทำตามได้ ซึ่งหมายถึงเมื่อมีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นตามที่บัญญัติไว้กับประเทศภาคีของแกตต์ ประเทศภาคีนั้น ๆ อาจดำเนินการใด ๆ ที่มิใช่การค้าเสรี เช่น ใช้มาตรการกีดกันสินค้าที่นำเข้าจากประเทศภาคีของแกตต์ได้ ซึ่งมีหลายมาตรการและหลายกรณีดังต่อไปนี้

หลักการป้องกันการทุ่มตลาด

ประเทศภาคีของแกตต์ ซึ่งถูกประเทศภาคีประเทศอื่นส่งสินค้าเข้าไปขาย อันเป็นการทุ่มตลาด กล่าวคือ ส่งสินค้าเข้าไปขายในราคาที่ต่ำกว่าราคาปกติที่ขายในประเทศผู้ผลิตหรือประเทศอื่น ๆ และทำให้สินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศที่เป็นตลาดนั้นไม่สามารถแข่งขันด้วยได้ สามารถดำเนินการตอบโต้โดยเก็บภาษีป้องกันการทุ่มตลาด (anti-dumping duties) ได้ตามบทบัญญัติมาตรา 6 ของแกตต์โดยเก็บภาษีดังกล่าวเพื่อให้ราคาสินค้าจากประเทศที่มีการทุ่มตลาดสูงขึ้น เท่ากับราคาสินค้าขายที่ขายในประเทศที่ทำการผลิตหรือในประเทศอื่น ๆ ถ้าไม่มีการขายสินค้านั้นในประเทศที่ทำการผลิต

หลักการตอบโต้การอุดหนุน

ประเทศภาคีของแกตต์ ซึ่งนำเข้าสินค้าจากประเทศภาคีซึ่งมีการอุดหนุนการส่งออกสินค้านั้น (Subsidy) อาจใช้ภาษีตอบโต้จากการอุดหนุนดังกล่าว (counter vailing duties) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า CVD. โดย

มาตรา 6 ของแกตต์ อนุญาตให้เก็บภาษีตอบโต้ได้ไม่เกินกว่าจำนวนที่ได้รับ การอุดหนุนนั้น แต่ก็มีข้อยกเว้นในกรณีสินค้าขั้นปฐม ซึ่งจะห้ามการอุดหนุนต่อ เมื่อมีผลทำให้สินค้าของประเทศที่อุดหนุนนั้น มีส่วนแบ่งเกินกว่าที่เป็นธรรมใน ตลาดโลก ตามมาตรา 16 ของแกตต์

มาตรการฉุกเฉินเพื่อลดจำนวนสินค้านำเข้า

ประเทศภาคีของแกตต์ ซึ่งเป็นผู้นำเข้าสินค้าอาจใช้มาตรการจำกัด การนำเข้าสินค้าบางอย่างได้ในกรณีที่มีความฉุกเฉิน กล่าวคือสินค้านำเข้ามี จำนวนพุ่งขึ้นสูงกว่าที่คาดไว้ (unforeseen development) ซึ่งเป็นผล เสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้ผลิตในประเทศภาคีผู้นำเข้าที่ทำการผลิตสินค้าอย่าง เดียวกัน หรือคล้ายคลึงกัน และประเทศผู้นำเข้านั้นถูกผูกพันที่จะจำกัดการ นำเข้าในกรณีทั่วไปไม่ได้ เช่น อาจได้ลดภาษีหรือยกเว้นภาษีให้กับสินค้าบาง ประเภทจากประเทศภาคีอื่น ๆ ที่เข้าไปขายในตลาดของตน และเป็นเหตุให้ จำนวนสินค้านำเข้าเพิ่มขึ้นสูงมาก และกระทบกระเทือนต่อผู้ผลิตสินค้าอย่าง เดียวกันในประเทศนั้น ๆ ซึ่งเป็นผลจากบทบัญญัติมาตรา 19 ของแกตต์ ที่ทำ ให้ประเทศภาคีดังกล่าวใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น งดเว้นหรือถอนการให้สิทธิ พิเศษ เช่น การลดภาษีศุลกากรนำเข้าสำหรับสินค้าเหล่านั้นได้โดยปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

หลักการจำกัดปริมาณสินค้าและอื่น ๆ

โดยปกติแล้วประเทศภาคี จะใช้มาตรการจำกัดปริมาณนำเข้าสินค้า จากประเทศภาคีของแกตต์มิได้ (ยกเว้นภาษีศุลกากรและค่าธรรมเนียมนอื่น ๆ) ไม่ว่าจะ เป็นโดยการโควตา (Quotas) การออกใบอนุญาต (import or export licenses) หรือมาตรการอื่น ๆ อันเป็นการกีดกันการค้า แต่ก็มี ข้อยกเว้นในบางกรณี เช่น ให้ใช้โควตาสินค้าเข้าแก่สินค้าเกษตรหรือสินค้า ประมงตามบทบัญญัติมาตรา 11 หรือใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้าเพื่อแก้ไข

ปัญหาดุลการชำระเงินตามบทบัญญัติมาตรา 12 หรือประเทศด้อยพัฒนาที่สินค้าออกขั้นปฐมได้รับการกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง โดยมาตรการต่าง ๆ ที่ประเทศคู่ค้านำมาใช้ อาจขอร้องให้มีการประชุมเป็นพิเศษ เพื่อแก้ไขปัญหาได้ตามมาตรา 18 และอาจใช้โควตาเพื่อคุ้มกันอุตสาหกรรมแรกเกิดหรือป้องกันดุลการชำระเงินได้ นอกจากนี้ก็มีกรณีที่มีปัญหาภายในประเทศภาคี ซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้ภายในขอบเขตของแอกตต์ซึ่งประเทศนั้นมีสิทธิขอผ่อนผันไม่ปฏิบัติตาม (USIVER) ข้อบังคับของแอกตต์ได้ เฉพาะกรณีตามมาตรา 25

แต่ที่กล่าวมาเป็นเพียงหลักการของแอกตต์เท่านั้น แต่ในความเป็นจริงประเทศต่าง ๆ ในโลกกลับใช้ข้อยกเว้นต่าง ๆ ในแอกตต์มาขยายเป็นมาตรการกีดกันทางการค้าสกัดการนำเข้าจากต่างประเทศ หรือหลีกเลี่ยงการใช้มาตรการภาษีศุลกากรตามกรอบของแอกตต์มาใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร (NTB) ซึ่งมีการใช้ที่เข้มข้นขึ้นทุกทีในเวทีการค้าระหว่างประเทศของโลก ทำให้มีการบิดเบือนปริมาณส่วนประกอบและทิศทางการค้า สินค้า และบริการในตลาดโลกมิให้ดำเนินไปตามหลักการค้าเสรีระหว่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการส่งออกอย่างมาก ในกรณีการส่งออกของไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ก็ต้องประสบปัญหานี้เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ปรากฏว่าประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทยมาเป็นเวลาช้านาน ในช่วง 12 ปีที่ผ่านมาไทยส่งสินค้าออกไปญี่ปุ่นคิดเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 17.8 ของมูลค่าส่งออกรวม และนำสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นเฉลี่ยร้อยละ 27.9 ของมูลค่าการนำเข้ารวมของไทย ประเทศไทยมีการขาดดุลการค้าประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด โดยยอดการขาดดุลการค้าของไทยกับญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2527 อยู่ประมาณ 43,272 ล้านบาท ขณะที่การขาดดุลการค้าในปี พ.ศ. 2531 เพิ่มขึ้นเป็น 84,493 ล้านบาท แสดงว่าการขาดดุลการค้าของไทยเสียเปรียบญี่ปุ่นในอัตราร้อยละ 19 ต่อปี ด้วยเหตุที่

ฐานการนำเข้าของไทยจากญี่ปุ่นขยายตัวอย่างรวดเร็วกว่าฐานการส่งออก อย่างไรก็ตามการขาดดุลการค้าของไทยต่อญี่ปุ่นยังคงเพิ่มขึ้นเป็น 89,878 ล้านบาท ใน 9 เดือนแรกของปี 2532

(ดูตารางประกอบ)

ตารางที่ 1 ปริมาณและมูลค่าการค้าระหว่างประเทศระหว่างไทยกับญี่ปุ่น
ปี พ.ศ. 2524 - 2532

ปี	ปริมาณการค้า	อัตราเพิ่มหรือลด	มูลค่าของการส่งออกของไทยไปญี่ปุ่น	อัตราเพิ่มหรือลด	มูลค่าการนำเข้าของไทยจากญี่ปุ่น	อัตราเพิ่มหรือลด	ดุลการค้า
2524	74,225	-	21,704	-	52,521	-	-30,817
2525	68,033	-8.34	21,947	1.11	46,086	-12.25	-24,138
2526	86,845	27.65	22,087	0.64	64,757	40.52	-42,670
2527	88,846	2.30	25,787	16.75	66,059	2.01	-43,272
2528	92,415	4.02	25,828	0.16	66,587	0.80	-40,759
2529	96,790	4.73	33,134	28.29	63,656	-4.40	-30,522
2530	131,472	35.83	44,608	34.82	86,864	36.46	-42,256
2531	213,317	62.25	64,412	44.40	48,905	71.42	-84,493
2532	232,850	9.16	71,486	10.98	161,364	8.37	-89,878

(ม.ค. - ต.ค.)

ที่มา : กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

เมื่อพิจารณาโครงสร้างการส่งออกของไทยไปญี่ปุ่นปรากฏว่าประมาณร้อยละ 57.8 - ร้อยละ 63 เป็นสินค้าเกษตร, ประมาณร้อยละ 20 - 24.8 เป็นสินค้าอุตสาหกรรม, ประมาณร้อยละ 3-6 เป็นสินค้าเหมืองแร่ และร้อยละ 11 - 14.3 เป็นสินค้าอื่น ๆ (ดูตารางประกอบ) ซึ่งจะเห็นได้ว่าสินค้าส่งออกของไทยไปยังญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าเกษตร รองลงมาคือสินค้าอุตสาหกรรม, เหมืองแร่ และอื่น ๆ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 โครงสร้างของการส่งออกของไทยสู่ญี่ปุ่น ปี พ.ศ. 2528 - 2530
(ล้านบาท)

รายการสินค้า	2528		2529 (ม.ค.-มิ.ย.)		2530	
	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%
ส่งออกทั้งหมด	25,813	100	15,485	100	44,607.9	100
1. การเกษตร	16,276	63	9,864	64	25,802.4	57.8
1.1 พืชผล	10,059	39	5,334	34	-	
1.2 ประมง	4,337	18	3,278	21	-	
1.3 ปศุสัตว์	1,530	6	1,251	8	-	
2. อุตสาหกรรม	5,124	20	3,217	21	11,066.6	24.8
3. เหมืองแร่	1,582	6	424	3	1,374.3	3.1
4. อื่น ๆ	2,830	11	1,980	13	6,364.6	14.3

ที่มา : กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

ประเทศญี่ปุ่น จึงเป็นประเทศที่ไทยมีการขาดดุลทางการค้ามากที่สุด และยอดการขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นคิดเป็นอัตราส่วนที่สูงมากของการขาดดุลการค้ารวมของไทย^๕ ซึ่งสาเหตุสำคัญของ การขาดดุลการค้า นอกจากการที่ไทยนำเข้า สินค้าอุตสาหกรรม และเครื่องจักรจากญี่ปุ่นซึ่งมีมูลค่าสูงกว่าสินค้าเกษตรกรรมที่ ไทยส่งออกไปยังญี่ปุ่นแล้ว ก็ยังมีสาเหตุมาจากปัญหาการส่งออกของสินค้าไทยไป ยังตลาดญี่ปุ่นอีกด้วยกล่าวคือ ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงทางด้าน การจำกัดหรือ กีดกันการนำเข้าโดยมาตรการต่าง ๆ ที่มีใช้ภาษีศุลกากร สินค้าหลายประเภทมี การจำกัดโควตาการนำเข้ารวมทั้งสินค้าที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยด้วย เช่น น้ำตาล, แป้งมันสำปะหลัง, สับปะรดกระป๋อง และข้าว นอกจากนี้ญี่ปุ่นยังมีการ เข้มงวดกวดขันมากในเรื่องคุณภาพสินค้า, โรคพืช และข้อกำหนดทางด้าน ความปลอดภัย อนามัย และอื่น ๆ ซึ่งทำให้สินค้าไทยส่งไปจำหน่ายได้ยาก นอกจากนั้นญี่ปุ่นยังมีระบบการจัดจำหน่ายที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน และมีขั้นตอนมาก ทำให้มีค่าใช้จ่ายการตลาดสูงกว่าจะถึงมือผู้บริโภคทำให้สินค้าไทยมีราคาสูงไม่ อาจแข่งขันด้านราคากับสินค้าประเทศอื่นได้^๖

ที่ผ่านมา แม้ญี่ปุ่นจะพยายามเปิดตลาดเพื่อนำสินค้าเข้าให้มากขึ้น แต่ไทยได้รับประโยชน์น้อยมากจากการนี้ เนื่องจากญี่ปุ่นได้รับแรงกดดันให้เปิด ตลาดจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และญี่ปุ่นสนใจที่จะซื้อสินค้าเข้าจากประเทศ

---

^๕ สมศักดิ์ แต่มบุญเลิศ, "เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การค้าและการลงทุน", จัดโดยโครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียง, 26 สิงหาคม 2530.

^๖ สมพงษ์ อรพินท์, "เงื่อนไขการส่งสินค้าเกษตรไทยสู่ญี่ปุ่น", วารสาร ไทย-ญี่ปุ่นศึกษา (สิงหาคม 2533) : 12 - 13.

คู่ค้าสำคัญ ๆ ซึ่งญี่ปุ่นมีปัญหาการเกินดุลอยู่และได้รับแรงกดดันอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาและประเทศในองค์การตลาดร่วมยุโรป แม้ว่ารัฐบาลไทยและญี่ปุ่นจะมีการเจรจาทางการค้ามาเป็นเวลาช้านาน มีการตั้งคณะกรรมการความร่วมมือทางการค้าในปี 1968 และมีการปรับปรุงโครงสร้างคณะกรรมการเจรจาการค้าระหว่างกันอีกหลายครั้ง และมีการจัดประชุมกันในระดับเอกชน คือ ระหว่างสภาหอการค้ากับ Keidanren มาเป็นเวลาหลายปี จนมีการตั้งเป้าหมายทางการค้ากัน แต่เป้าหมายที่ตั้งไว้ส่วนใหญ่จะไม่บรรลุผล

ดังนั้นปัญหาด้านดุลการค้ากับญี่ปุ่น และการส่งเสริมการส่งออกไปยังญี่ปุ่น จึงเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่ควรให้ความสนใจเป็นอย่างมาก วิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึงมุ่งศึกษามาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศที่มีใช้ภาษีศุลกากรของประเทศไทยที่มีผลต่อการส่งออกของไทย โดยเน้นเฉพาะสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม และจะไม่กล่าวถึงสินค้าบริการ และสินค้าชนิดอื่น ๆ เพราะประเทศไทยยังมีการส่งออกสินค้าเหล่านั้นไปยังประเทศญี่ปุ่นเป็นจำนวนน้อย นอกจากนี้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมุ่งศึกษาหาแนวทางแก้ไขมาตรการกีดกันทางการค้า ระหว่างประเทศที่มีใช้ภาษีศุลกากรของประเทศไทยที่มีผลกระทบต่อ การส่งออกของไทย หรือบรรเทาปัญหาให้เบาบางลง

สมมติฐานของวิทยานิพนธ์

มาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศที่มีใช้ภาษีศุลกากรของประเทศไทยมีผลกระทบต่อกฎหมายและการส่งออกของประเทศไทยอย่างมาก แม้ว่าเป็นเรื่องยากแก่การควบคุม ไม่มีขอบเขตจำกัด และไม่อยู่ภายใต้หลักการการค้าเสรีระหว่างประเทศ แต่ก็มีแนวทางแก้ไขทางเศรษฐกิจ, กฎหมาย และนโยบายการเจรจา

ทฤษฎีทางนิติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นหลักของวิชานิติศาสตร์เรื่องนี้

ได้แก่

1. หลักการค้าเสรีระหว่างประเทศ
2. หลักห้ามเลือกปฏิบัติ (Non-discrimination)
3. หลักความโปร่งใส (Transparency)
4. หลักความเท่าเทียมกันระหว่างประเทศ

ปัญหาที่มาและเหตุผลวิจัย

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย และเป็นประเทศที่ประเทศไทยเสียดุลการค้ามากที่สุดและตลาดของประเทศญี่ปุ่นเป็นตลาดใหญ่ตลาดของประเทศญี่ปุ่นจึงเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศไทยอย่างมาก เมื่อโดนกีดกันการส่งออกด้วยมาตรการกีดกันที่มีใช้ภาษีสศุลกากร ซึ่งเป็นเรื่องไม่แน่นอนนอกเหนือการควบคุมและไม่มีขอบเขตจำกัด ย่อมมีผลกระทบต่อ การส่งออกของประเทศ จึงต้องศึกษาค้นคว้าหาทางออก เพื่อให้สามารถส่งออกได้มากขึ้นหรือขจัดปัญหาดังกล่าวให้เบาบางลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะของมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศที่มีใช้ภาษีสศุลกากร
2. ศึกษาหลักเกณฑ์ หรือมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศที่มีใช้ภาษีสศุลกากรของประเทศญี่ปุ่น ที่มีผลกระทบต่อ การส่งออกของไทย
3. หาแนวทางแก้ไขมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศที่มีใช้ภาษีสศุลกากรของประเทศญี่ปุ่นที่มีผลกระทบต่อ การส่งออกของไทย หรือบรรเทาปัญหาให้เบาบางลง

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาและวิเคราะห์ในส่วนมาตรการกีดกันของการค้าระหว่างประเทศ ที่มีใช้ภาษีศุลกากรของประเทศญี่ปุ่น ที่มีผลกระทบต่อ การส่งออกของประเทศไทย และแนวทางแก้ไขโดยเน้นศึกษาเฉพาะสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม ไม่เน้นถึง สินค้าบริการและสินค้าชนิดอื่น เพราะประเทศไทยยังมีการส่งออกสินค้าเหล่านั้นไปยังประเทศญี่ปุ่นเป็นจำนวนน้อย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศที่มีใช้ ภาษีศุลกากรของประเทศญี่ปุ่น ที่มีผลกระทบต่อ การส่งออกของ ไทย
2. เพื่อหาทางออก หรือหลีกเลี่ยงปัญหามาตรการกีดกันการค้า ระหว่างประเทศที่มีใช้ภาษีศุลกากรของประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อสินค้าไทย หรือ บรรเทาปัญหาดังกล่าวไว้ให้เบาบางลง
3. เพื่อส่งเสริมการส่งออกของสินค้าไทย ไปยังประเทศญี่ปุ่น ให้มากขึ้น

กฎหมาย, สนธิสัญญา ที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

1. GATT มาตรา 11, 13, 19, 20
2. สัญญาการจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraint)
3. หลักความโปร่งใส (Transparency)
4. หลักความเท่าเทียมกันระหว่างประเทศ